

Etkinlik Temelli
ÇEVRE EĞİTİMİ

Editörler

Doç. Dr. Taner Çifçi - Dr. Öğr. Üyesi Aycan Buldur

..Geleceğin Fikirleri...

Etkinlik Temelli ÇEVRE EĞİTİMİ

Editörler: Taner Çifçi - Aycan Buldur

Yazarlar: Ahmet Turan Orhan - Taner Çifçi - Ensar Yıldız - Muammer Kalkan - Asuman Bilbay - Şenel Elaldı - Hamdi Karakaş -Nevra Atış Akyol - Aysel Korkmaz Serkan Buldur - Ayla Arseven - Aycan Buldur

ISBN: 978-605-7523-36-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi'ne aittir. Vizetek izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Sayın Okuyucularımız, bandrolsüz yayınları satın almamanızı diliyoruz.

Yayın Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Sadık HANGÜL

1. Baskı: Ankara - Eylül, 2020

2. Baskı: Ankara - Ekim, 2020

Baskı:

Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1
Yenimahalle/ANKARA

Tel: 0 312 395 85 71

Yayıncı Sertifika No: 41575

Matbaa Sertifika No: 47479

İletişim:

Harbiye Mah. Hürriyet Cad. No: 56/A Dikmen Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetekyayincilik@gmail.com

Etkinlik Temelli ÇEVRE EĞİTİMİ

Editörler

Doç. Dr. Taner Çifçi - Dr. Öğr. Üyesi Aycan Buldur

Yazarlar

Doç. Dr. Ahmet Turan Orhan

Doç. Dr. Taner Çifçi

Arş. Gör. Ensar Yıldız

Arş. Gör. Muammer Kalkan

Öğr. Gör. Asuman Bilbay

Doç. Dr. Şenel Elaldi

Dr. Öğr. Üyesi Hamdi Karakaş

Arş. Gör. Dr. Nevra Atış Akyol

Arş. Gör. Dr. Aysel Korkmaz

Doç. Dr. Serkan Buldur

Doç. Dr. Ayla Arseven

Dr. Öğr. Üyesi Aycan Buldur

Editör ve yazarlara ait ORCID ID numaraları

Editörler

Doç. Dr. Taner Çifçi

ORCID ID: 0000-0002-2057-7136

Dr. Öğr. Üyesi Aycan Buldur

ORCID ID: 0000-0001-7040-3284

Bölümler ve Yazarlar

Bölüm 1 : Doç. Dr. Ahmet Turan Orhan

ORCID ID: 0000-0001-9613-3761

Bölüm 2 : Doç. Dr. Taner Çifçi

ORCID ID: 0000-0002-2057-7136

Bölüm 3 : Arş. Gör. Ensar Yıldız

ORCID ID: 0000-0003-3741-1121

Arş. Gör. Muammer Kalkan

ORCID ID: 0000-0002-3902-6940

Bölüm 4 : Öğr. Gör. Asuman Bilbay

ORCID ID: 0000-0002-3301-9846

Bölüm 5 : Doç. Dr. Şenel Elaldı

ORCID ID: 0000-0003-0780-4207

Bölüm 6 : Dr. Öğr. Üyesi Hamdi Karakaş

ORCID ID: 0000-0001-9209-4128

Bölüm 7 : Arş. Gör. Dr. Nevra Atış Akyol

ORCID ID: 0000-0003-4697-847X

Arş. Gör. Dr. Aysel Korkmaz

ORCID ID: 0000-0003-1216-0397

Bölüm 8 : Doç. Dr. Serkan Buldur

ORCID ID: 0000-0002-0733-4287

Bölüm 9: Doç. Dr. Ayla Arseven

ORCID ID: 0000-0003-3051-7441

Bölüm 10 : Dr. Öğr. Üyesi Aycan Buldur

ORCID ID: 0000-0001-7040-3284

Bölüm 11: Dr. Öğretim Üyesi Hamdi Karakaş

ORCID ID: 0000-0001-9209-4128

ÖN SÖZ

Ortak geleceğimiz ve kaygımız çevre...

Günümüzde sıklıkla üzerinde durulan konulardan biri çevre sorunları ve bireylerin bu sorunlar karşısında sergilediği davranış, tutum ve aldığı tedbirlerdir. Nüfus artışı ve sanayinin gelişmesine paralel olarak çevre sorunları da büyük ölçüde artmıştır. Yaşanılan çevre sorunlarının azaltılması noktasında çevre eğitimi büyük bir önem taşımaktadır. Çevre eğitimi, erken çocukluk döneminde başlamakta ve hayat boyu sürmektedir. Çevre eğitiminin özellikle küçük yaşlarda başlaması çocukların çevreye yönelik davranışlarını, tutumlarını, algılarını ve farkındalıklarını şekillendirmektedir. Bu dönemde çocuklar çevrelerini sürekli gözlemlerken adeta bir bilim insanı gibi meraklı ve sorgulayıcıdır. Bu bağlamda son yıllarda özellikle çevre eğitimine verilen önem ve etkili çevre eğitimi uygulamalarına duyulan ihtiyaç; ilgili alanda yapılan çalışmaların ve yayınların artmasını sağlamıştır. Bahsedilen gelişmenin bir mahsulü olan bu kitap da çevre eğitimi konusunda güncel yaklaşım ve bilgiler dikkate alınarak hazırlanmıştır. Kitabımızda hem çevre ile ilgili teorik konular yer almakta hem de çevre eğitimi ile ilgili pratiğe yönelik etkinlik örnekleri bulunmaktadır. Kitabımız 11 bölümden oluşmaktadır. Kitap bölümleri oluşturulurken öğrenme çıktıları, hedef sorular, anahtar kelimeler, etkinlikler, bilgi notları, uygulamalar, bölüm özetleri ve okuma önerilerine de yer verilmiştir. Ayrıca her bölümün sonunda yer alan “Kendini Dene” kısımlarında okuyucuların ilgili bölümle alakalı öğrenme düzeylerini belirlemelerini sağlamak amacıyla bazı sorulara ve cevap anahtarlarına yer verilmiştir.

Bu kitabın ortaya çıkmasına katkı sağlayan tüm arkadaşlarımıza içten teşekkürlerimizi sunuyoruz. Ümidimiz bu kitabın sadece öğretmen ve öğretmen adayları için değil bütün anne-baba, eğitimci ve yöneticiler için bir rehber niteliği taşıması, alanına ve alandaki çalışmalara küçük de olsa bir katkı sağlayıp faydalı olması yönündedir.

Editörler

Doç. Dr. Taner Çifçi

Dr. Öğr. Üyesi Aycan Buldur

KİTABIN KULLANIMINA DAİR İPUÇLARI

Öğrenme Çıktıları

ÖĞRENME ÇIKTILARI

- Çevre ile ilgili temel kavramları bilir ve söyler.
- Çevrenin önemini bilir ve tartışır.
- Artan nüfus ile çevre sorunlarını ilişkilendirebilir.
- Doğal kaynaklarının önemini kavrar.
- Madde döngülerini yorumlayıp analiz edebilir.

Bölüm içinde hangi bilgi, beceri ve yeterlikleri kazanacağımızı ifade eder.

Anahtar Kelimeler

ANAHTAR KELİMELER

Çevre, Ekoloji, Ekosistem, Doğal Kaynaklar, Sürdürülebilirlik, Küresel İklim, Habitat, Popülasyon	Çevre Okuryazarlığı, Genel Değerlendirme, Çevre Sorunları, Ekosistem Çeşitliliği, Habitat, Popülasyon	Komünite, Ekosistem, Ekosistem, Ekosistem, Ekosistem, Ekosistem
--	--	--

Bölümü en kısa ve en açık şekilde yansıtan kelime ya da kelime grubu ifadeleri yer alır.

Hedef Sorular

HEDEF SORULAR

1. Çevre ve çevre ile ilgili temel kavramlar nelerdir?
2. Dünyanın nüfusu ile çevre sorunları arasında nasıl bir ilişki vardır?
3. Madde döngülerini nelerdir?
4. Çevre sorunları nelerdir?
5. Ekolojinin kuralları ve ilkeleri nelerdir?
6. Doğal kaynaklar nelerdir?
7. Sürdürülebilir bir çevre için neler yapılmalıdır?

Bölümün ulaşmaya çalıştığı amaçları gösterir.

Notlar

"Sürdürülebilir Kalkınma nedir?"
İnsanların ihtiyaçları ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılama potansiyelini artırarak, çevre kaynaklarını koruyarak, yitirilmelerini önlemeye ve teknolojik gelişmelerin sürdürülebilir kalkınma sürecine katkıda bulunmasını amaçlar.

"Notlar" ile bölüm içinde geçen önemli bilgiler; kavramlar, tanımlar, örnekler vb. verilir.

Bölüm Özeti

BÖLÜM ÖZETİ

Bölümün kısa özetini gösterir.

Kendini Dere ve Yanıt Anahtarı

Bölüm içeriğine ilişkin sorular ve yanıtları paylaşır.

Ek Okuma Önerileri

Ek Okuma Önerileri

Deniz KAHRİMAN FAMEK (2019)'un editörlüğünü yaptığı *Erken Çocukluk Eğitimi ve Çevre Eğitimi ve Sürdürülebilirlik* kitabının 1. ve 2. bölümlerini,
Berne ANMAN, Gülşah UYANIK BALAT ve Tülin GÜLER YILDEZ (2018)'in editörlüğünü yaptığı *Erken Çocuklukta Fen Eğitimi* kitabının 11. bölümünü okumanızı öneriyoruz.

Okuyucuya bölümle ilgili farklı kaynaklar tavsiye edilir.

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1: TEMEL KAVRAMLAR	1
<i>Ahmet Turan ORHAN</i>	
GİRİŞ.....	2
ÇEVRENİN ÖNEMİ	2
ÇEVRE İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR.....	4
MADDE DÖNGÜLERİ	11
BÖLÜM ÖZETİ.....	14
KENDİNİ DENE.....	15
BÖLÜM 2: ÇEVRE SORUNLARI	19
<i>Taner ÇİFÇİ</i>	
GİRİŞ.....	20
ÇEVRE SORUNLARININ ORTAYA ÇIKIŞ SEBEPLERİ	20
GENEL ÇEVRE SORUNLARI	22
ÇEVRE SORUNLARININ ÇÖZÜMÜNDE ÇEVRE EĞİTİMİNİN ÖNEMİ	29
BÖLÜM ÖZETİ.....	31
KENDİNİ DENE.....	32
BÖLÜM 3: ÇEVRE EĞİTİMİ VE ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDEKİ YERİ	37
<i>Ensar YILDIZ - Muammer KALKAN</i>	
GİRİŞ.....	38
ÇEVRE EĞİTİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	39
TÜRKİYE'DE ÇEVRE EĞİTİMİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ	45
ÇEVRE OKURYAZARLIĞI	46
EKOLOJİK OKURYAZARLIK.....	48
ÇEVRE EĞİTİMİNİN ÖNEMİ	49
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE ÇEVRE EĞİTİMİNİN ÖNEMİ.....	51

ÇEVRE EĞİTİMİNİN AMACI.....	52
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE ÇEVRE EĞİTİMİNİN AMACI	54
BÖLÜM ÖZETİ.....	56
KENDİNİ DENE.....	57

BÖLÜM 4: SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE EĞİTİMİ- EKOLOJİK AYAK İZİ	65
--	-----------

Asuman BİLBAY

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA	66
ÇEVRESEL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	68
SÜRDÜRÜLEBİLİR GELİŞME İÇİN ÇEVRE EĞİTİMİ	72
EKOLOJİK AYAK İZİ	75
EKOLOJİK AYAK İZİ BİLEŞENLERİ	82
TÜRKİYE'NİN EKOLOJİK AYAK İZİ VERİLERİ	83
BÖLÜM ÖZETİ.....	88
KENDİNİ DENE.....	89

BÖLÜM 5: ÇEVRE POLİTİKALARI VE ÇEVRE EĞİTİMİ YAKLAŞIMLARI	95
--	-----------

Şenel ELALDI

ÇEVRE EĞİTİMİ YAKLAŞIMLARI	96
ÇEVRE EĞİTİMİNDE DİSİPLİNLERARASI YAKLAŞIMLAR	109
HÜKÜMET DIŞI KURULUŞLAR VE ÇEVRESEL FAALİYETLERİ	123
BÖLÜM ÖZETİ.....	125
KENDİNİ DENE.....	126

BÖLÜM 6: ÇEVRE EĞİTİMİNDE KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLER... 135*Hamdi KARAKAŞ*

GİRİŞ.....	136
EĞİTSEL OYUN	137
DRAMA	138
ANALOJİ.....	139
METAFOR	141
KAVRAM HARİTALARI	142
KAVRAM KARİKATÜRLERİ	144
ALTI ŞAPKA DÜŞÜNME TEKNİĞİ.....	145
BEYİN FIRTINASI TEKNİĞİ	146
ARGÜMANTASYON YÖNTEMİ	147
ÖRNEK OLAY YÖNTEMİ VE SOSYOBİLİMSEL KONULAR.....	151
GEZİ VE GÖZLEM	153
BÖLÜM ÖZETİ.....	156
KENDİNİ DENE.....	158

**BÖLÜM 7: OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARINDA ÇEVRE EĞİTİMİ,
EKO-OKULLAR VE ORMAN OKULLARI** 165*Nevra Atış AKYOL - Aysel KORKMAZ*

OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMLARI İLE ÇEVRE EĞİTİMİ	166
EKO-OKULLAR.....	173
ORMAN OKULLARI	183
BÖLÜM ÖZETİ.....	187
KENDİNİ DENE.....	189

BÖLÜM 8: DOĞA EĞİTİMİ YOLUYLA ÇEVRE EĞİTİMİ195
Serkan BULDUR

GİRİŞ.....	196
DOĞA EĞİTİMİ YOLUYLA ÇEVRE EĞİTİMİ.....	196
DOĞA EĞİTİMİ FAALİYETLERİNİN ÖĞRENCİLERİN ÇEVREYLE İLGİLİ BİLİŞSEL VE DUYUŞSAL ÖZELLİKLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ.....	197
TÜBİTAK DESTEKLİ DOĞA EĞİTİMİ PROJELERİ	200
TÜBİTAK DESTEKLİ BİR DOĞA EĞİTİMİ PROJESİ ÖRNEĞİ: ÜÇÜ BİR YERDE: SAĞLIK, KÜLTÜR VE EKOLOJİ TEMELLİ DOĞA EĞİTİMİ III.....	204
BÖLÜM ÖZETİ.....	212
KENDİNİ DENE.....	215

BÖLÜM 9: ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÇEVRE EĞİTİMİ.....219
Ayla ARSEVEN

GİRİŞ.....	220
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI KAZANIM ve GÖSTERGELERİNDE ÇEVRE EĞİTİMİ.....	221
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI ETKİNLİKLERİNDE ÇEVRE EĞİTİMİ	226
İLKOKUL EĞİTİM PROGRAMLARINDA ÇEVRE EĞİTİMİ	227
TARTIŞMA VE SONUÇ	239
BÖLÜM ÖZETİ.....	243
KENDİNİ DENE.....	244

BÖLÜM 10: OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÇEVRE EĞİTİMİ ETKİNLİKLERİ249
Aycan BULDUR

GİRİŞ.....	250
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMINDA YER ALAN ETKİNLİK ÇEŞİTLERİ ..	250
ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	251

BÖLÜM ÖZETİ.....	269
KENDİNİ DENE.....	271
KAYNAKÇA.....	271
BÖLÜM 11: İLKOKULDA ÇEVRE EĞİTİMİ ETKİNLİKLERİ	273
	<i>Hamdi KARAKAŞ</i>
GİRİŞ.....	274
5E ÖĞRENME MODELİ	274
ETKİNLİK ÖRNEKLERİ.....	277
BÖLÜM ÖZETİ.....	289
KENDİNİ DENE.....	290